

Mustafa Erdogan a ostatní proti Turecku, rozsudek ze dne 27. 5. 2014 - K přípustnosti kritiky soudců

Stěžovatel: Mustafa Erdogan a ostatní

Žalovaný stát: Turecko

Číslo stížnosti: 346/04 a 39779/04

Datum: 27.05.2014

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: akademický projev, hodnotový soud, přijatelnost stížnosti, proporcionalita, prostor pro uvážení/margin of appreciation, skutkové tvrzení, svoboda projevu/sdělovací prostředky

Český právní řád: čl. 10 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod
§ 81, 82 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

K přípustnosti kritiky soudců

Autorský komentář:

Předkládaný rozsudek je příspěvkem ke střetu práva na soukromí a práva na svobodu projevu, zasazeného do specifické oblasti veřejné kritiky výkonu funkce soudce. V českém právním prostředí se touto otázkou v poslední době zabýval rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2591/2011 z 10. ledna 2013. Zde Nejvyšší soud zdůraznil nutnost posouzení, zda se s ohledem na okolnosti věci jednalo o kritiku vybočující z „fair“ projevu, a současně odmítl koncepci kladoucí na advokáta jako autora kritiky přísnější povinnosti, než jsou kladeny na jiné osoby.

ESLP i v této věci zdůraznil, že soudci jako úřední osoby nejsou vůči kritice imunní, naopak mohou být podrobena přijatelné kritice v širší míře než obyčejní občané. Tisk je přitom jedním z prostředků, jak si mohou politici a veřejnost ověřit, zda soudci plní svou těžkou úlohu způsobem, který je v souladu se základním cílem soudnictví. Důraz, vyjádřený zejména v souhlasném stanovisku soudců Sajó, Vučinič a Kuris, se váže k roli akademické obce a k testu, kdy sporné tvrzení akademika požívá nejvyšší míru ochrany v souladu s článkem 10 Úmluvy.

SKUTKOVÝ STAV

Tento rozsudek se týká dvou stížností, které byly podány proti Turecku. Prvním stěžovatelem byl pan Mustafa Erdogan, profesor ústavního práva na Universitě v Hacettepe v Ankáře, druhým stěžovatelem byl pan Kürsad Kopuzlu, editor čtvrtletníku „Liberální myšlení“, a třetím stěžovatelem

byla společnost *Uberte A.S.*, akciová společnost, která tento čtvrtletník vydávala. V roce 2001 byl publikován v tomto čtvrtletníku článek nazvaný „Problém tureckého Ústavního soudu ve světle jeho rozhodnutí o rozpuštění politické strany *Fazilet* „, jehož autorem byl první stěžovatel. V daném článku první stěžovatel kritizoval aktuální rozhodnutí Ústavního soudu, kterým byla zrušena politická strana *Fazilet*, protože se měla stát „centrem aktivit, jež jsou v rozporu s principem sekularity státu“. Následkem tohoto rozhodnutí měli být někteří členové parlamentu zbaveni svého mandátu a některým byla zakázána politická činnost na pět let. Článek napadal správnost rozhodnutí Ústavního soudu a dále v jeho závěru bylo uvedeno, že:

„Poslední rozhodnutí Ústavního soudu ukázalo i další věc, a to, že profesní schopnosti většiny soudců Ústavního soudu jsou nedostatečné k výkonu jejich práce. Nadto, nejsou ani ochotní kompenzovat tento svůj nedostatek. Mají omezené znalosti, nemají zapálení pro svoji práci a nejsou otevřeni přijímat nové názory. Snaží se plnit jejich základní povinnosti jen tak, že drží pospolu, a nijak je to neznepokojuje.

Svobodám v Turecku nebrání parlament, který není schopen změnit Ústavu či přijmout potřebné zákony, ale pravou překážkou je Ústavní soud, který se nijak nestydí systematicky cupovat základní svobody. Je proto nezbytné se zabývat otázkou obsazení Ústavního soudu. „

Na základě tohoto článku podali všichni soudci Ústavního soudu soukromoprávní žaloby proti prvnímu a druhému stěžovateli s tím, že utrpěli zásah do osobnostních práv a na cti, když tento článek obsahoval hanlivé pasáže. Stěžovatelů se týkají tři žaloby podané soudci Ústavního soudu – panem *F. K.*, panem *Y. A.* a panem *M. B.*, tehdejšími předsedou Ústavního soudu. Stěžovatelé namítali, že soudci jako osoby veřejně činné by měly snést větší míru zásahů do osobnostních práv. Stěžovatelé navíc uváděli, že podle názorů různých akademiků rozhodnutí Ústavního soudu bylo vydáno pod tlakem armády a dále poukazovali na určité paralely mezi výsledným rozhodnutím soudu a obecnou politickou situací v Turecku v tehdejší době. Stejně tak stěžovatelé poukazovali na články a různá prohlášení jiných soudců, s tím, že nedostatek schopností soudců Ústavního soudu je založen na skutečném základu. Stěžovatelé soudu předložili četné kritiky akademiků, novinářů a politiků, které podporovaly tvrzení prvního stěžovatele, který opakovaně zdůrazňoval, že funkcí Ústavního soudu a jemu podobných orgánů v konstitutivních demokratických systémech je garance základních lidských práv proti libovůli státu, a tak soudci, tím spíše soudci vyšších instancí, by se měli vyvarovat vydávání rozhodnutí na základě jejich ideologických názorů a politických tendencí.

Občanskoprávní soud prvního stupně v Ankaře rozhodl dne 28. března 2002, že stěžovatelé jsou povinni zaplatit společně panu *F. K.* odškodnění ve výši 2 500 000,000 tureckých lir se zákonným úrokem z prodlení, neboť soud shledal, že tvrzení, týkající se neznalosti práva, vydání rozhodnutí pod tlakem, profesní a intelektuální nedostatečnosti soudců jsou hanlivé. V roce 2002 odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a v roce 2003 odmítl návrh stěžovatelů o rektifikaci rozhodnutí.

Následně bylo obdobně rozhodnuto také v případech pana *Y. A.* a pana *M. B.*, kterým bylo přiznáno Občanskoprávním soudem prvního stupně v Ankaře odškodnění ve výši 3 000 000 000 tureckých lir, respektive 2 500 000 000 tureckých lir. Následně v roce 2003 odvolací soud obě rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a v roce 2004 odmítl návrh stěžovatelů na rektifikaci obou rozhodnutí (§ 1 – 24).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. Spojení stížností
2. Vzhledem ke stejnému předmětu obou stížností shledal Soud za vhodné obě stížnosti spojit a projednat společně.

3. K tvrzenému porušení článku 10 Úmluvy

Stěžovatelé namítají, že rozhodnutí vydaná proti nim v občanskoprávních řízeních porušila jejich právo na svobodu projevu podle ustanovení článku 10 Úmluvy.

Vláda Turecké republiky nepodala k těmto stížnostem žádné vyjádření (§ 27 - 28).

1. K přijatelnosti
2. Soud konstatuje, že výše uvedená stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Dále konstatuje, že není nepřijatelná ani z jakýchkoliv jiných důvodů. Proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B . Hodnocení soudu

30. Soud se domnívá, že konečná rozhodnutí vydaná v souvislosti s žalobami podanými třemi soudci Ústavního soudu, kteří se domáhají odškodnění za hanlivá tvrzení, zasáhla do práva stěžovatelů na ochranu svobody projevu, tak jak ho zaručuje ustanovení článku 10 odstavce 1 Úmluvy.

(...)

(a) Obecné zásady

33. Soud připomíná, že svoboda projevu je jedním ze základních pilířů demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek rozvoje společnosti i seberealizace každého jedince. Odstavec 2 se vztahuje nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou příznivě přijímané či považované za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují, neboť takové jsou požadavky pluralismu, tolerance a otevřenosti, bez nichž nemůže žádná „demokratická společnost“ existovat. Jak je uvedeno v článku 10 Úmluvy, tato svoboda podléhá výjimkám, které však musí být vykládány striktně a v případě potřeby takového omezení svobody, musí být přesvědčivě zdůvodněny (viz, mimo jiné, Perna proti Itálii [VS], č. 48898/99, § 39, ECHR 2003 - a odkazy zde uvedené).
34. Test „nezbytnosti v demokratické společnosti“, vyžaduje, aby Soud určil, zda namítaný zásah odpovídá „naléhavé společenské potřebě“. Smluvní státy mají určitý prostor pro uvážení při posouzení, zda taková naléhavá potřeba existuje, nicméně toto posouzení jde ruku v ruce s evropským dohledem, zahrnujícím jak dohled nad právními předpisy, tak i rozhodnutími vydanými nezávislým soudem. Soud je proto oprávněn vydat konečné rozhodnutí o tom, zda „omezení“ je slučitelné se svobodou projevu, jež je chráněna článkem 10 Úmluvy (viz, například, Tusalp proti Turecku, č. 32131/08 a 41617/08, rozhodnutí ze dne 21. února 2012, § 41).
35. Úkolem Soudu není při výkonu své kontrolní funkce nahradit příslušné vnitrostátní soudy, ale spíše přezkum vydaných rozhodnutí ve světle článku 10 Úmluvy. Soud musí zejména určit, zda důvody uvedené vnitrostátními orgány pro ospravedlnění zásahu byly „relevantní a dostatečné“ a zda přijaté opatření bylo „přiměřené legitimním cílům“. Soud se přitom musí ujistit, že vnitrostátní orgány vycházejí z relevantního skutkového stavu a aplikují normy v souladu se zásadami obsaženými v článku 10 Úmluvy (viz Lindou, Otchakovsky-Laurens a July proti Francii [VS], č. 21279/02 a 36448/02, § 45, ESLP 2007-IV; Mengi proti Turecku, č. 13471/05 a 38787/07, rozhodnutí ze dne 27. listopadu 2012, §48).
36. V tomto ohledu Soud připomíná, že při hodnocení sporného tvrzení, musí být rozlišováno mezi skutkovým tvrzením a hodnotovým soudem. Zatímco existence skutkových tvrzení může být prokázána, tak posouzení pravdivosti hodnotového soudu neumožňuje dokazování. Požadavek na prokázání pravdivosti hodnotového soudu je nemožný a sám o sobě porušuje svobodu

názoru, který je primární součástí práva zaručeného článkem 10 Úmluvy. Rozlišení, zda jde v daném případě o skutkové tvrzení nebo o hodnotový soud, je otázkou, která v první řadě spadá do volného uvážení vnitrostátních orgánů, zejména pak vnitrostátních soudů. Avšak i tam, kde má tvrzení charakter hodnotového soudu, musí existovat dostatečný skutkový základ pro jeho podporu, jinak bude takové tvrzení považováno za nepřiměřené (viz, například, Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku [VS], č. 49017/99, § 76, ESLP 2004-XI).

37. Při přezkumu nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti v zájmu „ochrany pověsti nebo práv jiných“ může Soud ověřit, zda vnitrostátní orgány spravedlivě porovnaly ochranu obou dvou hodnot zaručených Úmluvou, které spolu mohou v některých případech kolidovat - a to na jedné straně svobodu projevu chráněnou článkem 10 Úmluvy a na druhé straně právo na respektování soukromého života zakotvené v článku 8 Úmluvy (viz MGN Limited proti Velké Británii, č. 39401/04, rozhodnutí ze dne 18. ledna 2011, § 142).
38. Tam, kde se právo na svobodu projevu porovnává s právem na respektování soukromého života, Soud stanovil ve své judikatuře následující kritéria:

(a) posoudit, zda jde o příspěvek k veřejné debatě; (b) jak známá je dotčená osoba a co je předmětem reportáže; (c) předchozí jednání dotčené osoby; (d) způsob získání informace a její pravdivost; (e) obsah, forma, důsledky zveřejnění; (f) přisnost uložení sankce (viz. Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, rozhodnutí velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 89 - 95; Ungváry a Irodalom Kft. proti Maďarsku, č. 64520 /10. rozhodnutí ze dne 3. prosince 2013, § 45).

(b) Použití obecných zásad na projednávaný případ

39. Soud konstatuje, že v projednávaném případě bylo stěžovatelům uloženo uhradit odškodnění za pomluvu kvůli zveřejnění článku napsaného prvním stěžovatelem, profesorem ústavního práva, který kritizoval rozhodnutí Ústavního soudu týkající se rozpuštění politické strany. Konkrétně měl první stěžovatel za to, že nebyly splněny podmínky pro rozpuštění politické strany z důvodu, že se stala centrem činností v rozporu s principem sekulárního státu a že obecný výklad a aplikace principu sekularismu v daném případě nebyly v souladu s moderním chápáním tohoto pojmu v demokratické společnosti. V této souvislosti první stěžovatel zpochybnil odbornou způsobilost a nestrannost většiny soudců.
40. Soud opakovaně uvedl, že otázky týkající se fungování soudního systému vytváří otázky veřejného zájmu a veřejné diskuse, které požívají ochrany zakotvené v článku 10 Úmluvy (viz, například, Blaja Novinky Sp. z. o. o. proti Polsku, č. 59545/10, rozhodnutí ze dne 26. listopadu 2013, § 60; Prager a Oberschlick proti Rakousku, rozsudek ze dne 26. dubna 1995, § 34, série A, č. 313). Soud také zdůraznil význam akademické svobody (viz, například, Sorguc proti Turecku, č. 17089/03, rozhodnutí ze dne 23. června 2009, § 35; Sapan proti Turecku, cit. výše, § 34) a akademických prací (viz Aksu proti Turecku [VS], č. 4149/04 a 41029/04, § 71, ECHR 2012; Hertel proti Švýcarsku, rozsudek ze dne 25. srpna 1998, § 50, Sběrka rozsudků a rozhodnutí 1998-VI). Soud v této souvislosti uvedl, že akademická svoboda v oblasti výzkumu a odborné přípravy by měla zaručovat právo na svobodu projevu, svobodu šířit informace, svobodu provádět výzkum a rozšiřovat znalosti a pravdu bez omezení (viz Doporučení 1762 72006/ Parlamentního shromáždění Rady Evropy). Je tedy v souladu s judikaturou Soudu, aby jakékoli omezení svobody akademických pracovníků provádět výzkum a zveřejňovat svá zjištění bylo podrobeno pečlivému zkoumání (viz Aksu proti Turecku, cit. výše, § 71). Nicméně, tato svoboda není omezena pouze na akademické či vědecké výzkumy, ale dopadá i na svobodu akademických pracovníků volně vyjadřovat své názory a stanoviska, včetně těch kontroverzních a nepopulárních v oblasti jejich výzkumu, v rámci jejich odborných znalostí a kompetencí. To může zahrnovat i zkoumání fungování veřejných institucí v daném politickém systému a jejich případnou kritiku.
41. Soud konstatuje, že v tomto případě je předmětem posouzení článek sepsaný akademikem,

kteřý se zaobíral závažným a aktuálním tématem v demokratické společnosti, o kterém má veřejnost oprávněný zájem být informována, čímž sporný článek přispěl k veřejné debatě. Článek byl publikován ve čtvrtletníku editovaném druhým stěžovatelem a vydaný vydavatelstvím, které vlastní třetí stěžovatel. V této souvislosti Soud zdůrazňuje, že mezi otázky veřejného zájmu zveřejňované v tisku nepochybně patří ty, které se týkají fungování systému soudnictví, což je instituce, která má zásadní význam pro každou demokratickou společnost (viz De Haes a Gijssels proti Belgii, č. 19983/92, rozsudek ze dne 24. února 1997, § 37, Zprávy 1997-I). Tisk je jedním z prostředků, jak si mohou politici a veřejnost ověřit, zda soudci plní svou těžkou úlohu způsobem, který je v souladu se základním cílem soudnictví (viz Prager a Oberschlick, cit. výše, § 34).

42. Soud poznamenává, že žalobci ve všech třech občanskoprávních řízeních byli členy Ústavního soudu, kteří hlasovali pro rozpuštění Fazilet strany. Následkem čehož, možná i nevědomky, vystavili sami sebe možnosti přezkumu každého jejich slova a jednání do stejné míry jako politici, a proto by s nimi mělo být zacházeno stejně, pokud jde o kritiku jejich jednání. Soudci, stejně jako v tomto projednávaném případě, jednají jako úřední osoby a můžou být podrobena přijatelné kritice v širší míře než obyčejní občané (viz, například, July a SARL Libération proti Francii, č. 20893/03. rozsudek ze dne 12. února 2008, § 74, ESLP 2008 /výňatky/). Zároveň však Soud opakovaně zdůraznil zvláštní úlohu soudní moci ve společnosti. Jako ochránkyně spravedlnosti, jež představuje zásadní hodnotu právního státu, musí soudní moc požívat důvěry veřejnosti, pokud má být v plnění svých úkolů úspěšná. Může se tudíž jevit jako nezbytné chránit tuto důvěru před destruktivními útoky, které jsou zjevně neopodstatněné, zejména s ohledem na skutečnost, že kritizovaní soudci mají povinnost zachovávat zdrženlivost, která jim brání na kritiku reagovat (viz Prager a Oberschlick, cit. výše, § 34).
43. Vnitrostátní soudy došly k závěru, že některé výrazy použité v článku představují pomluvu žalobců (viz body 12, 16 a 20 rozhodnutí), když měl Občanskoprávní soud prvního stupně v Ankaře za to, že autor překročil hranice přijatelné kritiky v tomto článku.
44. Soud přezkoumal sporný článek i odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů s právem stěžovatelů na svobodu projevu. Bral v úvahu zájem stěžovatelů na zveřejnění názoru prvního stěžovatele k této otázce obecného zájmu a sdělení své kritiky, který byl porovnáván se zájmem žalobců, coby jednotlivců vykonávající funkci soudce a jejich právem na ochranu pověsti před osobními útoky. V této souvislosti Soud potvrdil, že soudy, stejně jako všechny ostatní veřejné instituce, nejsou imunní vůči kritice a přezkumu. Zejména je třeba jasně rozlišovat mezi kritikou a urážkou. Je-li jediným záměrem urážet soud nebo členy tohoto soudu, a to v jakékoli formě, pak vhodná sankce v zásadě nepředstavuje porušení článku 10 Úmluvy (viz Skalka proti Polsku, č. 43425/98, rozsudek ze dne 27. května 2003, § 34). Soud se domnívá, že některé výrazy a jazyk použitý ve sporném článku, a to zejména ty, které zmiňovaly vnitrostátní soudy, byly tvrdé a mohly by být vnímány jako urážlivé. Tyto výrazy byly nicméně většinou hodnotícími soudy, přibarvené vlastními politickými a právními názory autora článku. V této souvislosti Soud rovněž shledal, že výroky vyplývaly ze způsobu, kterým Ústavní soud rozhodl některé otázky, a to včetně rozsudku o rozpuštění politické strany Fazilet, který byl předmětem ostrých veřejných debat, jak se ostatně stěžovatelé snažili prokázat před vnitrostátními soudy. Proto lze mít za to, že tyto výrazy vycházely z dostatečného skutkového základu (viz a contrario, Barfod proti Dánsku, rozhodnutí ze dne 22 února 1989, § 35, série A, č. 149). Pokud jde o skutková tvrzení obsažená ve sporném článku, Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy se nepokusily o jejich odlišení od hodnotových soudů a pravděpodobně se ani nepokusily přezkoumat, zda zde byla „povinnost a odpovědnost“ náležící stěžovatelům podle článku 10 odst. 2 Úmluvy nebo zda se soudy pokusily posoudit, jestli byl článek publikován v dobré víře.
45. Soud má zejména za to, že vnitrostátní soudy v rámci jejich přezkumu neumístily sporné výrazy do kontextu, v němž byly vyjádřeny. V této souvislosti Soud připomíná, že styl psaní tvoří část komunikace jako forma vyjádření a jako taková je chráněna spolu s obsahem výrazu (viz Uj

proti Maďarsku, č. 23954/10, rozsudek ze dne 19. července 2011, § 20). Proto, když se vezme v úvahu obsah článku jako celek a kontext, ve kterém byly výrazy vyjádřeny, Soud je toho názoru, že takto silná a hrubá vyjádření, jež jsou obsažena v tomto článku, jsou uvedena v obecné rovině, s respektem k soudcům Ústavního soudu a nelze je vykládat jako bezdůvodné osobní útoky proti žalobcům. Soud rovněž bere na vědomí, že dotčený článek byl publikován v kvazi-akademickém čtvrtletníku a nikoli v populárním deníku.

46. Ve světle výše uvedených úvah, a to bez ohledu na prostor pro uvážení vnitrostátních orgánů, se Soud domnívá, že zásah do svobody projevu stěžovatelů nebyl založen na dostatečných důvodech, které by prokázaly, že by takový zásah byl nezbytný v demokratické společnosti pro ochranu pověsti a práv druhých. Toto zjištění činí nadbytečným, aby se Soud zabýval přiměřeností výší náhrady škody, která byla stěžovatelům uložena. Z toho vyplývá, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

III. Tvrzené porušení jiných článků Úmluvy

Stěžovatelé dále namítali porušení článku 6 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1. Soud dospěl nicméně k závěru, že není nutné zkoumat přípustnost ani opodstatněnost výše uvedených stížností (§ 47 - 48).

1. K aplikaci článku 41 Úmluvy

(...)

Soud byl toho názoru, že první stěžovatel utrpěl nemajetkovou újmu v důsledku rozsudků vnitrostátních soudů ve vztahu k jeho článku, který byl posouzen rozporu se zásadami Úmluvy. Újmu není možné dostatečně kompenzovat pouhým konstatováním porušení Úmluvy. S ohledem na okolnosti případu a s ohledem na judikaturu Soud přiznal prvnímu stěžovateli částku 7500 EUR jako náhradu nemajetkové újmy. Druhý ani třetí stěžovatel nepředložili nárok na spravedlivé zadostiučinění, a proto jim nebylo nic přiznáno.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně,

1. Rozhoduje o spojení dvou stížností,
2. Prohlašuje stížnosti vznesené podle článku 10 Úmluvy za přijatelné,
3. Prohlašuje, že zde došlo k porušení článku 10 Úmluvy,
4. Konstatuje, že zde není třeba prošetřit přijatelnost a odůvodněnost stížností, které stěžovatelé vznesli k článku 6 Úmluvy a článku 1 Protokolu 1 Úmluvy.

(...)

Společné souhlasné stanovisko vydané soudci Sajó, Vučinič a Kuris

V této věci vydali výše uvedení soudci souhlasné stanovisko, když chtěli poukázat na další důvod, který nebyl výslovně uvedený v odůvodnění rozhodnutí Soudu. Soudci ve svém stanovisku poukazují na svobodu akademického projevu, jejíž definice není nijak ustálená, nicméně je všeobecně přijímána jako osobní svoboda projevu ve smyslu akademické svobody (viz Ústava Francouzské republiky), která se vztahuje nejenom na debaty v odborných časopisech či diskuse v akademickém prostředí, ale také na jiné formy svobody projevu, zahrnující i „projevy na dálku“, které zahrnují nejen vzájemnou výměnu názorů mezi akademiky, ale i adresování této diskuse i veřejnosti, jejíž součástí v širším slova smyslu jsou i akademičtí pracovníci.

Soudci ve svém stanovisku navrhli, pro rozlišení zda „tvrzení“ obsahuje i akademický prvek posoudit, (a) zda osobu, která projev učinila, lze považovat za akademika, (b) zda veřejné komentáře a výroky spadají do jeho působnosti, jeho zaměření a (c) zda takový projev osoby se rovná závěrům či názorům založeným na jeho odborných znalostech a způsobilosti. Pokud jsou tyto podmínky splněny, tak musí sporné tvrzení požívat nejvyšší míru ochrany v souladu s článkem 10 Úmluvy. Kde a jak byl (v jaké publikaci či kterému obecenství) projev učiněn, a zda byl učiněn veřejně, je až vedlejší, doprovodný a nikoli rozhodující faktor (§ 1 - 8). Pokud jde o konkrétní okolnosti tohoto konkrétního případu, v bodě 45 tohoto rozsudku je uvedeno, že „když se vezme v úvahu obsah článku jako celek a kontext, ve kterém byly výrazy vyjádřeny, Soud je toho názoru, že tato silná a hrubá vyjádření, jež jsou obsažena v tomto článku, jsou uvedena v obecné rovině, s respektem k soudcům Ústavního soudu, a nelze je vykládat jako bezdůvodné osobní útoky proti žalobcům“. Ve skutečnosti pro odůvodnění tohoto výroku byl přeložen výslovně jen jediný argument, a to, že článek pana Erdogana „byl publikován v kvazi-akademickém čtvrtletníku a nikoli v populárním deníku“. Takto osamocený argument je nedostatečný a zavádějící. Soudci se navíc domnívají, že mělo být v rozhodnutí výslovně uvedeno, že byla řešena „silná a hrubá vyjádření s respektem k soudcům Ústavního soudu¹, coby hodnotové soudy, které byly součástí vysvětlení tohoto odborného článku, jehož autorem byl profesionální akademik se specializací na ústavní právo. A toto je i důvod proč jeho výroky požívají práva na ochranu svobody projevu podle článku 10 Úmluvy v kontextu, v němž byly vyjádřeny. Soudci nechtějí spekulovat, zda hypotetická a zobecněná „silná a hrubá vyjádření“ identického charakteru, která by v sobě nicméně postrádala „akademický prvek“ (například proto, že byla pronesena osobou z neakademického prostředí), by byla rovněž považována za výroky, které nejsou „bezdůvodným osobním útokem proti žalobci“ a budou požívat stejné úrovně ochrany podle článku 10 Úmluvy, a to i kdyby byly zveřejněny ve stejném nebo obdobném kvazi-akademickém časopise.

V závěru stanoviska je zdůrazněno, že Soud opakovaně judikoval, že „soudy -jsou garanty spravedlnosti, jejichž postavení je zásadní v právním státu - musí tak požívat důvěry veřejnosti, a proto je nezbytné chránit soudce od útočných a urážlivých slovních útoků“ (viz De Haes a Gijssels proti Belgii, rozhodnutí ze dne 24. února 1997, § 37, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1997-I; Janowski proti Polsku /VS/, č. 25716/94, § 33, ESLP 1999-I; Ungváry a Irodalom Kft. proti Maďarsku, č. 64520/10, rozhodnutí ze dne 3. prosince 2013, § 44). Nicméně, v tomto případě byl výrok učiněn profesorem ústavního práva v odborném článku analyzujícím rozhodnutí Ústavního soudu, a to plně v souladu s jeho vědeckou odborností a kompetencemi. Jeho vědecká analýza obsahovala i názory na osobnosti některých soudců, kdy tento názor byl založen na vědecké analýze. Profesor ve svém článku uvedl několik alternativních možností pro odůvodnění závěrů Ústavního soudu, ale následně dospěl k závěru, že rozhodnutí soudu bylo neprofesionální a bylo zapříčiněno nedostatkem profesionality soudců Ústavního soudu. Takový názor byl učiněn až po přezkumu faktické stránky věci. Soudci se domnívají, že všechny tyto úvahy nebyly zohledněny v testu přiměřenosti, kdy vnitrostátní soudy přiznaly právo na ochranu pověsti soudcům, které je nezbytné v demokratické společnosti, nicméně již neumožnily vyjádřit odborný názor profesoru ústavního práva, byť fakticky nesprávný, o údajném nedostatku profesionality soudců Ústavního soudu.

(zpracoval JUDr. Lubomír Ptáček)